

लुङ् । देवभूतमानश्चानित्यत्रातोऽटि नित्यमिति [पा० ८. ३. ३.] आकारस्यानुना-
सिकत्वम् दीर्घादटोति [पा० ८. ३. १.] नस्य रुः ॥ ३७ ॥

IV. सम्यक् स्रवन्ति सरितो न धेना अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः ।

धृतस्य धारा अभिचाकशीमि हिरण्ययो वेतसो मध्येऽग्नेः ॥ ३८ ॥

का० [१७. ५. ७.] मुखे करोति सम्यक् स्रवन्तीति । सम्यगिति मन्त्रेण पञ्चप-
शूनां मुखे एकैकं हिरण्यशकलं क्षिपतीति सूत्रार्थः ॥ लिङ्गोक्तदेवता त्रिष्टुप् ।
हिरण्यपुरुषोद्देशेनायं मन्त्रः । अग्नेर्मध्ये चित्तमध्ये हिरण्ययो वेतसः पुरुषो यो
निहितोऽस्ति तं प्रति धेना अन्नानि सम्यक् स्रवन्ति क्षरन्ति ब्रूयमानानि हवीं-
षि तं प्रति गृह्णीत्यर्थः अन्नं वै धेना इति [७. ५. २. ११.] श्रुतेः । कीदृश्यो धेनाः
मनसा पूयमानाः पवित्रीक्रियमाणाः कीदृशेन मनसा अन्तर्हृदा (7.) हृदयान्तर्वर्त-
मानेन हृत्प्रतिष्ठितेन विषयव्यावृत्तेनाव्याकुलेनेत्यर्थः । अद्वायुक्तेन मनसा दत्ता
इत्यर्थः अन्तर्वै हृदयेन मनसा सतान्नं पूतं य ऋजुरिति [७. ५. २. ११.] श्रुतेः । तत्र
दृष्टान्तः सरितो न नकार इवार्थः सरित इव यथा नद्यः समुद्रं प्रति स्रवन्ति ग-
ह्णन्ति तद्वत् । न केवलं धेनाः स्रवन्ति धृतस्य धारा अपि स्रवन्ति । ताश्च धेना
धृतधाराश्च हिरण्यमयं पुरुषं प्रति स्रवन्तीरहमभिचाकशीमि पश्यामि चाकशीतिः
पश्यतिकर्मा यङ्लुगन्तः ॥ ३८ ॥

ऋचे त्वा रुचे त्वा भासे त्वा ज्योतिषे त्वा ।

अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्य वाजिनमग्नेर्वैश्वानरस्य च ॥ ३९ ॥

हिरण्यशकलदेवत्यार्षी बृहती पादार्णनियमाभावात् ॥ का० [१७. ५. १.] ना-
सिकयोऽर्चये वेति । मन्त्राभ्यां पशूनां नसोः शकलप्रासनमित्यर्थः ॥ हे हिरण्य-
शकल ऋचे ऋग्वेदाय तदुक्तहौत्रादिसिद्धये त्वा त्वां वामनसि प्रास्यामि रुचे दीप्तये
शोभाप्राप्तये त्वां दक्षिणनसि प्रास्यामि । शिराऽसि प्रत्यञ्चीति [का० १७. ५. १३.] आदौ
वामनसि ततो दक्षिणे ॥ का० [१७. ५. १०.] अक्षयोर्भासे वेति । भासे वेति मन्त्रा-
भ्यां नेत्रयोस्तद्वहिरण्यशकलप्रासनम् ॥ भासे कान्त्यै त्वां वामनेत्रे प्रास्यामि ज्यो-
तिषे तेजसे तत्प्राप्त्यै त्वां दक्षिणेनेत्रे प्रास्यामि ॥ का० [१७. ५. ११.] ओत्रयोरभूदिदमि-